

15—16 **ua**. Däremellan ha funnits två runor; av den första finnes intet spår, av den andra skymtar en hst svagt. 17 **a** svagt; följande runa är borta. 19 **a** är tämligen tydligt. Av 20 **i** finnes övre delen. 21 **s** skymtar svagt. Följande runa är helt utplånad. De båda sista orden äro tydliga.

Bureus (F a 6): **hulmkair . . . itu · h - - u - - t · aist · faþur sin**. — Rhezelius (F l 1): **iunhr . . . ais apr li**. — Hadorph och Leitz (B 532): **aunifter . . . itl h - ua ui . . . faþur sin**. — Dybeck: **iu - - faþr . . . itr h - - ua - t · k . . . faþur sin**.

Joh. Bureus tolkar inskriften (F a 5): »HulmGeirus . . . fecerunt excidi Eist Patri suo.» (Rhezelius har i F l 1 ingen tolkning.) — Peringsköld: »Aune (: upreeste) efter sin fader Kettilhufvud.» — UFT: »... högg (sten) efter K . . . , sin fader.»

Samma inskrift finnes på den nyfunna runstenen U 1060. Tack vare denna veta vi nu, att det andra namnet har varit *Karl*. Och inskriften har i sin helhet lytt: **hulmkair · uk** [eller: **auk**] **karl · litu hakua at · aist faþur sin**. Om namnet *Æistr* se U 70. De båda andra namnen, *Holmgæirr* och *Karl*, höra till vikingatidens vanligaste.

De båda stenarna U 1050 och 1060 äro otvivelaktigt ristade av samme man. Karakteristiska detaljer äro särskilt det fågelnäbbliknande huvudet, det långa från nacken utgående bandet och den i vinkel brutna foten med sina två grenar, varav den ena på U 1060 är utdragen till ett långt band. Såsom förut har framhållits, har samme ristare också utfört U 1048. Ornamentiken är helt igenom densamma. Alla tre stenarna äro prydda med ett enkelt kors.

1051. Prästgården, Björklinge sn.

Pl. 72.

Litteratur: D 1: 239. C. G. Lundegrén, Anteckningar rörande Björklinge socken, 1860 (avskrift i ATA); R. Dybeck, Björklinge socken, 1864 (ATA); UFT h. 9 (1880), s. 176; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 114; J. Eriksson, Inventering av fornminnen i Björklinge sn, 1926 (ATA).

Äldre avbildning: Dybeck (D 1: 239).

Runstenen står på en låg kulle i prästgårdens trädgård, 35 m. NV om huvudbyggnaden. Ristningen är vänd mot S. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Salsta».

Om fyndet av denna runsten meddelar C. G. Lundegrén 1860: »För omkring 8 år sedan påträffades i ett dike nära Kroggrinden en till större delen av jord och mindre stenar öfverhöjd Runsten, hvilken af Hofpredikanten P. Pettersson flyttades till en backe inom Prestgårdens trädgård.» R. Dybeck, *Sveriges runurkunder* (1864): »Fanns för icke länge sedan i ett dike öster om och nära Björklinge prestgård och är nu rest på en höjd i trädgården.» Beskrivningen till Geologiska kartbladet »Salsta» (1871): »I kyrkoherdeboställets trädgård.» J. Eriksson (1926): »En i Prästgårdens trädgård; har förut legat vid kroggrinden.»

Grårod granit. Höjd 0,90 m., bredd 0,96 m. Ristningen är tydlig, med breda och djupa linjer, påfallande breda för stenens lilla format. Ristningslinjerna ha en ljusare färg än stenytan, varför de framträda tydligt utan uppmålning. Huggningstekniken kan studeras ganska väl på denna sten

Inskrift:

fastulfr · lit · rita stan etr · suar sin · ok · iofast · eftir · uihmt · faþu sen

Fastulfr let retta stæin æftir svær sinn, ok Iofast æftir Vigmund, faður sinn.

»Fastulv lät uppresa stenen till minne av sin svärfader, och Jofast till minne av Vigmund, sin fader.»

Till läsningen: Intet sk vid inskriftens början och slut. Bst i 5 **u** är nästan rak. Inskriften har tre olika **a**-runor: † med ensidig bst r. 2, 15, 35, ‡ med tvåsidig bst r. 18, 48, † med ensidig

bst t. h. r. 25. 20 **e** är stunget med ett kort streck vinkelrätt mot hst. Intet sk efter 15 **a**, 19 **n**, 26 **r**, 50 **u**. Bst i 25 **a** är lång på h. sidan av hst; den skär denna under spetsig vinkel; sålunda **a**, icke **e**. En svag fördjupning mitt på hst, sannolikt naturlig. 30 **f**, men 33 **d**; bst i 30 **o** korta, men tydliga. 38 **e** har en rund fördjupning mitt på staven t. h.; ovisst om runan är stungen. Namnet 41—46 **uihmt** är fullt tydligt. Något **r** finnes icke efter 50 **u**. 52 **e** är sannolikt stunget, med ett kort streck vinkelrätt över hst.

Dybeck: **fastulfr · lit · rita · sten etr · suer sin · ekiofast · iftra · uihmt · fapu sin**. »**ekiofast** är kanske **ekulfast**.»

I *UFT* tolkas inskriften sålunda: »Fastulf lät rita (= skriva å) sten efter sin svärfader Ekjofast (eller Egulfast? eller: och Jofast) efter Vigmund, sin fader.» — E. Brate: »Fastulv lät resa stenen efter sin svärfader, Ingivast (kvinnonamn) efter Vigmund, sin fader. — Ut i **ekiofast** är of säkerligen tecken för *v*.»

En man och hans hustru ha låtit resa denna sten till minne av hustruns fader, mannens svärfader. Om ordet *sværr* m. 'svärfader' se U 846. Om mansnamnet *Fastulfr* och kvinnonamnet *Iofast* se E. Wessén, *Nordiska namnstudier*, s. 100, 101. *Iofast* är endast belagt i ännu en runinskrift, från grannsocknen Ärentuna, U 1015. Om namnet *Vigmundr* se U 1011.

Ornamentiken är i hög grad otymplig. Den använder välkända motiv, men visar flera typiska drag av stilens degeneration. Ristningen har en viss allmän likhet med de tre Björklinge-stenarna U 1048, 1050 och 1060, vilka med säkerhet äro utförda av samme ristare. Det snedställda korset återfinnes på U 1048. Men f. ö. äro detaljerna rätt olika. Rundjurets huvud och båda fötter ha ett helt annat utseende, även om man bör observera, att ena tån på vänstra foten är onormalt förlängd, liksom på U 1060, och förbunden med repstaven nedtill. En smalare bandslinga finns också här, men den utgår från rundjurets tunga, på de tre andra från nacktofsen. Karakteristiskt för inskriften på U 1051 är, att flera runor äro överhoppade eller uteglömda; **stan**, **etr** och **efta**, **uihmt**, **fapu**. Detta drag återfinnes icke i U 1048, 1050 och 1060. Om man beaktar sådana och andra detaljer, förefaller det rätt ovisst, huruvida man har att göra med verk av samme ristare. Detta allra helst som U 1051 visar andra och större likheter med en grupp ristningar i Bälunge, Skuttunge och Jumkils socknar, av vilka ett par äro signerade av en ristare Gudfast. Denne har också varit verksam i Björklinge sn (se nedan U 1054). Det är under sådana förhållanden försiktigare att antaga, att vi ha att göra med två olika, men samtida ristare med en lokalt begränsad verksamhetskrets. U 1051 har därjämte vissa drag, som påminna om ristaren Ingulv (U 1041 och 1052); men icke heller dessa äro så framträdande, att de bestämt tala för en identifiering. Med stor sannolikhet har emellertid ristaren av U 1051 huggit ännu en runsten i Björklinge sn, nämligen U 1057.

Ristningen är nedtill, liksom på U 1057, prydd med en repstav. Om detta ornament se U 1039.

1052. Axlunda, Björklinge sn.

Pl. 74.

Litteratur: B 526, L 253, D 1: 244. J. Bureus, Fa 6 s. 125 n:r 76 (Caspar Cohl), Fa 5 n:r 38, Fa 1 s. 11; J. Rhezelius, Fa 10: 1 n:r 60, F 11 n:r 47; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 2, bl. 92; O. Celsius, Svenska runstenar (F m 60) 1, s. 283; C. G. Lundegrén, Anteckningar rörande Björklinge socken, 1860 (avskrift i ATA); R. Dybeck, Björklinge socken, 1864 (ATA); UFT h. 10 (1882), s. 178; E. Brate, Svenska runristare (1925), s. 92, 96; J. Eriksson, Inventering av fornminnen i Björklinge sn, 1926 (ATA); G. Hallström i Fornvännen 1931, s. 258.

Äldre **avbildningar**: J. Rhezelius, teckning (i F 11); J. Bureus, kopparstick (F f 6 n:r 18); J. Leitz och J. Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 526); Dybeck (D 1: 244).

Runstenen står rest i en stenig hage, där gårdens hus tidigare ha legat, 200 m. NV om nuv. mangårdsbyggnaden. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Salsta».